

Теоретичні основи формування пізнавального інтересу учнів вечірньої школи до навчання хімії

Щегорцова Ірина

Пізнавальний інтерес у педагогіці трактується як чітко усвідомлену спрямованість особистості на продуктивну діяльність з пізнання навчального матеріалу, в якій простежуються прагнення учнів до опанування знаннями в урочній та позакласній діяльності [3]. Відтак, інтерес з одного боку є умовою, а з іншого – результатом навчальної діяльності і слугує стимулом виховання. Дослідження вчених доводять, що стійкий пізнавальний інтерес проходить певні етапи формування. Першою з'являється *зацікавленість*, їй на зміну приходить допитливість. У процесі систематичного навчання формується власне пізнавальний інтерес, а найвищим рівнем інтересу вчені виокремлюють теоретичний інтерес.

Зацікавленість з'являється за певної ситуації, але при її зміні зникає. *Допитливість* супроводжується прагненням проникнути за межі побаченого, одержати відповідь на якесь запитання. *Пізнавальний інтерес* – характеризується відносно стійким прагненням до постійного глибокого вивчення навчального предмета, прагненням самостійно розв'язати проблемне запитання. В центрі уваги – відкриття знань, а не готові знання. *Теоретичний інтерес* є найвищим рівнем інтересу і стосується пізнання теоретичних основ певної наукової галузі знань.

Виходячи з цієї класифікації неважко побачити, що шкільне навчання відіграє виключно важливу роль у формуванні пізнавального інтересу учнів.

У дослідженні було проведено констатувальний експеримент, на підставі результатів якого зроблено висновок, що учні вечірньої школи мають загалом невисокий рівень сформованості пізнавального інтересу до навчання хімії. На підставі аналізу літературних джерел [1, 2, 3] ми з'ясували, які умови слід створити для формування в учнів вечірньої школи інтересу до навчання хімії. Перша умова – це зрозумілість і доступність навчального матеріалу. Вчитель має чітко формулювати мету заняття, вказуючи в ній, про що учні повинні дізнатися вперше, що будуть розвивати,

а що систематизувати та узагальнювати, добирає доказові приклади, ефективні засоби та методи навчання Друга умова – наявність нового як у змісті вивчуваного, так і в самому підході до його вивчення. Горизонти пізнання розширюють інформацією науково-популярного змісту. А форми організації навчальної діяльності доповнюють систематичним використанням групової навчальної діяльності. Третя умова – це дозовані пізнавальні завдання, умови яких складені з дотриманням диференційованого підходу.

Безперечно, цей перелік умов формування пізнавального інтересу учнів вечірньої школи до навчання хімії можна продовжувати, але ми передбачили, що комплексне забезпечення розглянутих умов цілком достатньо для того, щоб поліпшити формування пізнавального інтересу учнів. Таким чином, вивчення психолого-педагогічних джерел і шкільної практики дозволили визначитись з тим, яким чином організовувати та проводити формувальний експеримент нашого дослідження.

У педагогічних дослідженнях не менш важливим є обґрунтування критеріїв і показників виявлення одержуваних результатів. З цією метою ми обрали три групи показників. Перша група показників пізнавального інтересу учнів вечірньої школи стосується активного включення їх у навчальну діяльність, зацікавлене сприймання нового матеріалу, велику зосередженість на навчанні, відсутність відволікань, виникнення запитань у процесі навчальної діяльності, проявів, що характеризують мислительну активність учнів, прагнення учнів за власним бажанням, без вказівок і вимог вчителя брати участь в обговоренні запитання, доповнити і виправити відповіді товаришів. Друга група простежується через рівень виконання пізнавальних завдань на уроці: а) самостійно; б) за зразком; в) шляхом списування з дошки готового розв'язку та добровільного вибору учнями додаткових завдань, опрацювання додаткових джерел інформації хімічного спрямування тощо у позаурочний час. Третя група стосується прагнень учнів відвідувати хімічні гуртки, брати участь у хімічних вечорах, виконанні проєктів.

Таким чином, пізнавальний інтерес до навчання хімії як важлива особистісна характеристика учня може бути виявлений та схарактеризований з різних позицій. Відтак, актуальності набуває наступне питання, пов'язане з предметом нашого дослідження, це питання рівнів сформованості інтересу учнів вечірньої школи до навчання хімії. У психолого-педагогічній літературі описують різну кількість рівнів. У нашому дослідженні ми зупинилися на 4 рівнях: нульовому, початковому або ситуативному, вибіркового та стійкому. Нульовий рівень – це відсутність проявів інтересу до навчання хімії. Початковий пов'язаний з проявами зацікавленості, а в окремих випадках допитливості. Вибірковий рівень відзначається стійкими намірами вивчати хімії, але в межах урочного матеріалу та урочної діяльності. Стійкий рівень інтересу властивий учням, котрі без зовнішнього спонукання отримують додаткову інформацію, беруть активну участь у позакласних заходах, проводять дослідження в малих академіях наук тощо.

Досліджуючи пізнавальний інтерес учнів вечірньої школи до навчання хімії, ми дійшли висновку, що для активізації його формування, по-перше, необхідне глибоке розуміння вчителем можливостей тих чи інших умов, врахування індивідуальних особливостей учнів. По-друге, хімія як навчальний предмет має винятково важливе значення, оскільки у процесі її вивчення відбувається формування світогляду учня, його загальна культура, цілісне сприйняття світу, виховання особистості, котра дбає про майбутнє живої і неживої природи. Тому інтерес до цієї природничої науки слід усіляко підтримувати і розвивати.

Література

1. Морозова Н.Г. Учителю о познавательном интересе. М.: Знание, 1979, - 48 с.
2. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения.- М.: Педагогика, 1990. – 192 с.
3. Щукина И.Г. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. – М.: Просвещение, 1988.– 208 с.